

Na kraju, beležimo informaciju recenzenata: »Risojević piše tradicionalno racionalno sa težnjom da ironično karakterizira razne konvencije i da simbolički poentira prelomni trenutak dešavanja, odnosno pri-povedanju. U stvari, Isojevićeve priče su u stalnoj napetosti između ironično-mirnog, suptilnog karakteriziranja ljudi i događaja, s jedne strane, i s druge strane, simbolističkog, suštinški sentimentalnog, naivnog označavanja nekog smisla, nekog pojma. Izvesno snažno osećanje za formu gotovo u poslednji čas spasava autora i njegove ličnosti da ne padnu u melodramatiku.«

Sasvim je prirodno da u našoj literaturi imamo knjige pisane »sa zadatkom«. Nevolje bi iskrše ako bismo ih shvatili kao uzor i krajnji domet.

Vujica Rešin Tucić

DRAGOLJUB PAVLOV: »ČEĆILIJA« Radnički univerzitet »Radivoj Cirpanov«, Novi Sad, 1973.

Na marginama prve pesničke knjige mladog novosadskog autora Dragoljuba Pavlova beležimo nedvosmislen zaključak: da bi došao do rezultata koji imamo pred sobom, Pavlov je morao preći put od tzv. čiste lirike do saznanja da pesnik može da bude pesnik i ako napusti poimanje pesme kao umetničkog dela u strogom smislu reči i udalji se od konvencije koja se preprečuje između stvari i vesti koju imamo o njima. Na tom putu Pavlov evocira jednu mešavinsku snu, kao odjeka sećanja na rana iskustva, i humora, rugajući se patetičnom. Njegove pesme tako polaze od čistog nadahnuka koje će se, dok se pesma rada, transformirati, ne retko, u kalambur ili priču, gde pesnik koristi sve nijanse i protivrednosti svog duha. Njegov duhovni sabrat mogao bi, recimo, biti Maks Žakob, Vinaver, pa i Dušan Radović. Uđemo li u Pavlovljevu pesmu bez kritičkih predrasuda, videćemo da on poseduje jednu samosvojnu poetiku, koja je dobrim delom iskoristila sve mogućnosti koje su se nalazile pred njom. On može biti dobar versifikator i dobar poznavalač jezika i pisati »lepe» stihove, no kao da nije tako hteo. Kao da su njegova odstupanja namerna, smišljena, da bi potvrdila njegovu pobunu protiv svega što je »besprekorno lepo«, ali i jedan neporeciv talent:

Vrlo jednom davno lane
ja nastikah kuću jednu
skromnožutu neuglednu
a nazvah je još preklane
bagremle kraj barutane
I akvarel ovaj stari
u sebi ko da krije
lik presvete čećilije
i sve njene ženske čari
da ne kažem one stvari...

(Čećilija)

Pavlov će dalje svesti svoj izraz do gustine kakvu srećemo u haiku pesmama: »ima li išta lepše / od prolećne kiše / kada prestane« (Prolećna kiša) ili će, u prvom delu knjige, još uvek ostati u domenu, manje-više, već poznatih traganja. Izrazita je, ipak, njegova zaljubljenost u groteskno, kada »raštimavala« pesmu, kada hoće da bude neobičan, bizaran: »njemu su levu ruku otkinuli / i oba oka iskopali / pa su ga vukli po plavom jezeru« (Lepa smrt).

Valja na kraju reći da se Pavlovljeva knjiga nalazi na sredokratičnoj težnji da se o svetu govori drugačije i poimanju sveta kakav nam je već poznat. Njegova knjiga bi svakako bila lepša da je komponovana jednorodnim pesmama. Trebalо bi da se opredeli: ili će graditi svoju pesmu već oprobanim sredstvima ili će nastaviti da traga za novim sazvucnjima, što mu, čini nam se, više leži.

Rade Tomić

TANJA KRAGUJEVIĆ: »NESAN« »Bagdala«, Kruševac, 1973.

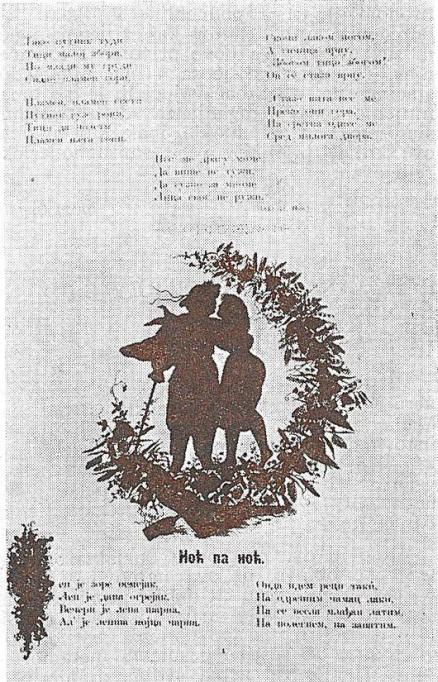
I u ovoj, poslednjoj, zbirci prepoznamo onu Tanju Kragujević, već nam dobro znanu iz knjige Vratio se Voloda (za koju je, sa Radetom Tomićem — podsetimo se, čak, i toga — dobila Brankovu nagradu).

Nije to poezija velikih uzleta, jezičkog eksperimentatorstva, emotivne bam-badabam-patetike, vodopada retorike, niti snažnih uticaja velikih pesničkih uzora — ali, možda, baš u tome i leži njena vrednost, šarm i čitljivost. Obične, govorne, svakodnevne reči koje iskazuju, iz pesme u pesmu, ravnomerno i nepretenciozno, uobičajene želje, slutnje, osećanja i misli — to je jedno obraćanje, saopštavanje — na krajnje jednostavan način:

sve moje usamljenosti za tebe se raspituju ili:
kad bih mogla još da sanjam
pa da usnim da dolaziš.

I baš ta prostodušnost, prefijnenost običnosti i ljuđskog poveravanja pleni našu pažnju.

Priznanje vlastite nedovoljnosti, siromaštva reči i, zatim, blaga, pastelna metafora:

(eksponat muzeja grada novog sada — depadans sremski karlovcii)

više ne mogu,
u ove reči puke,
moj je život krotki suncokret
zanesen blagom kretnjom troje ruke.

(Poslanica)

Usrdna, čežnjiva molba, puna nežnosti i smerne, femalne, ljubavi, i kao sa nijansom »neka-te-neka« prekora, kao:

Budi taj čovek,
mom umoru počivka.

A, odmah zatim, neka čudesna, neogničena vera u mogućnost reči, u jedino-preostajanje reči, nakon svih gubitaka, poraza i neuspeha:

neka,
može sve na svetu tvoje biti,
meni će još uvek
ostati pesma.

(Neka)

Uopšte, u čitavoj poeziji Kragujevićeve primetno je nešto detinje nežno, neodraslo krhko, šiparički osetljivo. Nešto, reklo bi se, kao neotporno na surovost i sumornost života, koji obiluje teškim, pa i prekretničkim, trenucima — a to bi bila i neka, simplifikovana (no, naočigled samo, a, zapravo, duboka i sudbinska), filozofija njene poezije, okrenute životu, kao bitisanju, kao egzistiranju, koje vodi samo, i neiskupivo samo, ka umiranju; životu u kome:

dode nekad takvo vreme
kad živimo
i pomalo umiremo.

No, sva ta neposrednost, iskrenost, »to nešto prosto« u životu, ljubavi i svetu oko nas, na nekim mestima vodi, eklatantno, i u opasna uproščavanja:

Peče zemlja
mi bosi

(Leto)

mada, u kontrastu i figurativno, možda ipak, uproščavanje, koje zahvata i čitave pesme.

Najsnažniji ton ove poezije, onaj je ljubavni:

ja znam sad je vojvodina ljubavi
u mojoj vlasti cela

(Pianissimo)

I to »vojvodina« nekakve spiritualne, pritajene, eterične, čak i »estetizovane« ljubavi, ali, time, ništa manje snažne i plamsave.

Ono što bismo mogli nazvati *lepotom* te poezije, najviše se ogleda u pesmi San o letu potonjem, u kojoj iskazi »samo zlatne kiše...«, »iz kondira rasut lipov med...« i »na sunčevim gozbama štedrim...«, sadrže, već samim slikama, i nešto čarno.

Knjigom *Nesan*, Tanja Kragujević se ponovo, iako ne bučno i u mnogoglasju, potvrđuje, iako nam ne daje osnove da povjerujemo u neka »iznenađenja«, »oštiri« uspon, vidljiviju »promenu«.

A pomenimo i liričnost likovne opreme, mada, donekle, već manirizovanog, ali sebi vernog i autohtonog, Lazara Vujaklije.

Janez Kocijančić

VOJA MARJANOVIĆ: »PESMA KAO BAJKA« »Glas«, Banja Luka, 1973.

(Glas, Banja Luka, 1973.)

U ogledima iz savremene književnosti za decu Bosne i Hercegovine kritičar Voja Marjanović nastojao je da utvrdi poetiku, interpretira i rezimira dosadašnja razmatranja pesničkih opusa Branka Čopića, Šukrije Pandža, Dragana Kulidžana, Nasife Karapidžić-Hadžić i Ismeta Bekrića. Pet izabranih pesnika, po Marjanovićevom oceni, u sadašnjem trenutku predstavljaju glavne toke poezije za decu BiH, a njihove do sada objavljene knjige zasluzuju književno-kritičku analizu i daju mogućnosti za izvesna književno-istorijska uopštavanja.

Komponujući zbirku ogleda o pet pesnika, kritičar je, objašnjavajući svoj izbor, dao na znanje čitaocima da književnost za decu BiH danas već ima više darovitih pesnika, a i onih koji su se u nju povremeno uključivali i iz nje isključivali, pretežnje pripadajući drugim književnim »područjima«. Širina pogleda, koja se vidi u skici za panoramski prikaz (u fragmentima uvedenog eseja Stanje i tokovi), govori kako o kritičarevoj obaveštenosti i tolerantnosti, tako i o uočenim relacijama na kojima su ocrtane deonice kojima je neophodno bliže prići. No, pošto Marjanović ne komentariše neku svoju antologiju najlepših pesama za decu, već želi da »podvuci crtu« (ili da druge na to podstakne) ispod označenog